

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Vår referanse:
24/20492-2

Deres referanse:
24/5055

Saksbehandler:
Pascal Gerard Eugene Lhote

Dato:
11.12.2024

Hørings svar - Lov- og forskriftsendringer for å kunne opprette individregistre over barn i barnehager og barn i grunnskoleopplæring

Vi viser til det kongelige kunnskapsdepartementets høringsnotat om forslag til endringer av forskjellige lover mtp. individregistrering av barn i skoler og barnehager av 30.09.2024. Notatet er omfattende og vel dokumentert. Risikoer ved behandling av personopplysninger, fare for negativ påvirkning av tilliten til offentlige institusjoner, påvirkning av personvernkultur ved omfattende datainnsamling og koblingsmuligheter mellom registre er understreket. Departementet påpeker at friheten til den enkelte kan bli påvirket, med risiko for datalekkasjer og misbruk. Kontroll over egne data kan også bli svekket. Innføring av tiltak som pseudonymisering, begrensninger i bruk, solid IT-sikkerhetstiltak og deling i to registre kan redusere disse risikoene.

Individregistrering er adressert i beste mening. Departementet er likevel klar over at tiltaket innebærer i seg selv begrensninger for de registrerte til å ivareta personvernet, og har sørget for at flere lover blir omskrevet med nødvendige begrensninger. Noen punkter i notatet kan likevel være gjenstand for diskusjon. Argumentasjon med utgangspunkt i barnets beste er vanskelige å imøtegå. Vi kan likevel spørre om barnets beste, i tillegg til argumenter om individuell oppfølging av sin utvikling, ikke også fordrer en helhetlig vurdering av barnets rettigheter og vern av personopplysninger, både i nåtid og i fremtid. Argumentasjonen om at individregistre er bedre egnet til å sikre barn og elevers interesser er lite overbevisende så lenge elevene vurderes på individuell basis gjennom hele sin skolegang. Vi mener derfor at fordeler av individregistre fremfor aggregerte opplysninger ikke er bevisst for det enkelte barn. Det blir gjennom hele dokumentet argumentert med at individregistre er fordelaktige, ved å gi bedre kunnskap og ivareta samfunnsinteresser. Departementet viser til behov for bedre statistikk, kunnskap, økonomi, vurdering av ressursbruk og forskning. Med departementets egne ord: «planlegge, utvikle, styre, finansiere og evaluere» (s. 85). Departementet ser ut å mene at felles interesser er viktigere enn det enkelte barns interesser. Med dette utgangspunktet argumenterer departementet derfor logisk mot bruk av samtykke som juridisk grunnlag, og mot reservasjonsrett. Vi tror at dette valget kan fort bli gjenstand for politisk debatt.

At departementet lener seg på artikkel 14.5 c virker ikke helt overbevisende. Om man skulle følge

Nær og nyskapende

departementets resonnement, kunne staten samle opplysninger om mange kategorier av mennesker ved å vise til at kunnskap bidrar til å verne om de registrertes interesser. Personopplysningslovens ånd og formål er å gi de registrerte tilbake styring med sine personopplysninger. Departementets tolkning forsterker etter vår mening ikke dette målet. Fortalepunktet 60 kan neppe misforstås, og bør så langt som mulig være rettlede: «Prinsippene om rettferdig og åpen behandling krever at den registrerte informeres om at behandlingen skjer». Lenger ned åpnes muligheten til å ikke avgi opplysninger, som departementet motsetter seg. Under pkt. 61 står det at dersom personopplysninger rettmessig utleveres til en annen mottaker, bør den registrerte informeres første gang personopplysningene utleveres. Det er vanskelig å se at departementets forslag ivaretar disse kravene. Dette er særlig viktig i forbindelse med behandling av personopplysninger om barn. Bruk av artikkel 14.5 c skal etter vår mening bunne i en konkret vurdering og tolkes snevret, slik at den bare brukes i tilfeller hvor andre muligheter viser seg for vanskelige eller umulige å innføre. Det er vanskelig å se at det er tilfelle her.

Forholdsmessighet er lenge debattert i notatet, uten å overbevise helt. Påstander om økonomi og kunnskap er relevante, men vi savner en drøfting av barnas særskilte vern. Begrepet er nevnt (på side 78), men departementet konkluderer i neste setning med at det anser «personvernkonsekvensene av å registre noen nøkkelopplysninger om barn og elever ... som begrenset.» Notatet foreslår en generell kartlegging av alle barn fra 1 år og oppover, med sensitive data, over lengre tid, ikke basert på samtykke og uten reservasjonsrett. På tross av denne omfattende samling og behandling av data, kan vi ikke se at departementet foretar en helhetlig vurdering av barnas stilling i saken på deres premisser. Datatilsynet skriver at «behandling av ... (barnas) opplysninger oftest besluttes av andre enn dem selv. I tillegg er det ofte vanskelig for barn å vurdere konsekvensene av hva behandlingen av deres personopplysninger medfører i de tilfellene der de selv kan bestemme.» Lovens formål er først og fremst ment å beskytte barn i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester, men staten har også etter vår mening en plikt til å beskytte barn mot omfattende registrering. Vi kunne her vise til barnets beste fastsatt i grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 3. Kan en så omfattende samling og behandling av personopplysninger føre til en fremtidig svekkelse av barnets integritet? GDPR har strenge krav til samtykke fra foreldre eller foresatte for behandling av barns personopplysninger. Prinsippet om dataminimering kan også trekkes frem i denne sammenhengen. Dette er særlig relevant når departement åpner for omfattende sammenstilling av registre.

Dette fører oss til det andre punktet vi savner i dokumentet, som muligens hører til andre type dokumenter, og som flere offentlige aktører burde samarbeide om. Å se på en form for register isolert sett er nødvendig, men kan innebære at helhetsperspektivet går tapt: summen av antall registre som barn blir registrert i, kan representere en fare i seg selv. Vi kunne her trekke en parallell med arbeidsmiljølovens bestemmelser om overvåking av ansatte. Selv om dataprogrammene som er tatt i bruk ikke er ment som overvåking av arbeidsgiveren, kan summen av dem oppleves slik av arbeidstakerne. Lovens forarbeid sier om § 9¹ at: «summen av kontrolltiltak vil være relevant. Et kontrolltiltak som isolert sett er saklig og forholdsmessig, vil likevel kunne bli ansett som ulovlig dersom tiltaket medfører at den forsvarlige tålegrense for arbeidstakerne eller arbeidsmiljøet som sådan blir overskredet». Datatilsynet påpeker på sin side faren for en demokratisk nedkjøling, og behovet for: «... beskyttelse av individets rett til frihet fra uforholdsmessig (...) kontroll. Personvern har imidlertid også en kollektiv dimensjon som blir stadig viktigere jo mer digitale liv vi lever. Personvern er en forutsetning for andre verdier og rettigheter slik som ytringsfrihet, tankefrihet og demokrati.» I sitt strategiske dokument Fremtidens digitale Norge, drøfter også regjeringen dette punktet: «Personvernkommissjonen ytret bekymring for at det offentlige mangler en helhetlig tilnærming til personvernet fordi det ikke er noen som har ansvar for å vurdere den samlede bruken av personopplysninger. Selv om personvernbelastningen ved et enkelt tiltak anses som liten, kan

---

¹ Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) om lov om arbeidsmiljø

summen av tiltak innebære et stort inngrep i privatlivet.» Regjeringen ser derfor behovet for å «sørge for helhetlige vurderinger av personvernkonsekvenser.» Vi etterlyser resultatet av disse vurderingene.

Personopplysningslovens formålsbegrensning, samt krav om juridisk grunnlag, dataminimering og nødvendighet drar sammen i retning av å holde summen av registreringer på det lavest mulige nivået. Barnas særskilte krav om beskyttelse kan lett blitt utfordret av summen av de registre de står i. Så vidt vi vet, har ikke det offentlige utgitt retningsgivende dokumenter over antall registre barn kan bli registrert i og konsekvensene det kan ha, eller hvordan det kan begrenses med utgangspunkt i dataminimeringsprinsippet. Vi etterlyser en analyse om hvor mange registreringer det er sunt å eksponere barn for.

På vegne av Nordre Follo kommuen,

Med hilsen

Pascal Gerard Eugene Lhote
Personvernombud, Personvern og
informasjonssikkerhet

Dokumentet er godkjent elektronisk.